

НУРИДДИН ИСМОИЛОВ

ТАБИБ

Роман

Иккинчи китоб

«Адабиёт учқунлари»
Тошкент — 2015

УЎК: 821.512.133-3
КБК 84(5Ў)7
И-81

Исмоилов, Нуриддин.

Табиб: Роман: / Нуриддин Исмоилов. — Тошкент: «Адабиёт учқунлари», 2015. 2-китоб. — 224 б.

*Илм-фан, техника соҳасида оламшумул натижаларга эриши-
лаётган бугунги кунда цивилизация умуман етиб бормаган, одам-
лари ҳалиям ибтидоий кун кечираётган қишлоқ ҳақида эшитган-
мисиз? “Табиб” асарида худди шундай жой — баланд тоғ бағ-
ридаги қишлоқ одамларининг фаройиб ҳаёти тасвирланган.*

*Асарда кишини ҳайратлантирадиган, беихтиёр ёқа ушлашга
мажбур қиладиган воқеалар мўл.*

*Цивилизациядан тамоман узоқдаги тоғли қишлоқда табобат
шу қадар ривожланиб кетадики, ҳатто замонавий тиббиёт би-
лан беллаша олиш даражасига етади. Айрим ўринларда ундан
ўзади ҳам. Ажаб, бундай даражага қандай эришиш мумкин?*

*Асарни ўқиш давомида бу саволга жавоб топасиз деган умид-
дамиз.*

УЎК: 821.512.133-3
КБК 84(5Ў)7

ISBN 978-9943-987-24-1

© Н.Исмоилов.

© «Адабиёт учқунлари», 2015.

* * *

Равшан бақирганида Кошиф унчалик ҳам узоқда эмасди. Шу боис эшитди. Мийиғида кулди. Бошини сарак-сарак қилди. «Бошқа келмайсизлар, бошқа илонбошнинг ёнига яқинлашолмайсизлар», деди пичирлаб.

Дарҳақиқат, улар кўп ўтира олишмади. Равшаннинг оёқлари ўз-ўзидан яна асл ҳолига қайтди. Кейин бирин-кетин учаласининг ҳам қорнида оғриқ туриб, қайт қилгиси келди. Ўқчишди. Бироқ ичларидан ҳеч вақо чиқмади. Ҳолсизланиб, ётиб қолишди. Бир муддатдан сўнг яна кўнгиллари айниди.

— Бу ердан эртароқ чиқиб кетишимиз керак, — деди мадордан қолган Равшан ҳансираб. — Эмак-лаб бўлса ҳам кетайлик. Шу лаънати жойдан чиқайлик. Бўлмаса, ўлиб кетамиз-у, гўштимиз калхатларга ем бўлади.

Учовлон кучлари борича югурди. Бир йиқилишди, икки йиқилишди, беш йиқилишди. Ниҳоят, илонбош ўсаётган жойнинг энг чеккасига етишди.

Кошиф уларни кузатиб турди. Сўнг кўнгли хотиржам тортганча ортига қайтди. Юраркан, қадами тезлашди. Унда бундай воқеалар сира бўлмаган. Ҳамиша, ҳар қандай шароитда ҳам ўзи истаганича юра олган. Ҳаттоки қишлоқ одамлари унга қарши чиқишганида, Беназир отанинг қабри томонга кетганида ҳам. Тўғри, у пайтда қаерга кетаётганини билмаганди. Бироқ қадамлари унинг измида эди. Бугун икки тоғ нарига ошиб ўтади. Бастоннинг ши-

расини олади. Уни тарвузталоқ уруғи билан аралаштиради. Тарвузталоқ ҳамма жойда ўсади. Бўйи тиззадан сал баландроқ, барглари катта-катта. Гули сариқ. Меваси майда. Лекин уни еган одам барака топмайди. Тўғри, беэён, аммо мевасининг қобиғи шунақанги юпқа-ки, ҳали тишлаб улгурмасингдан тишинг уруғига тегеди. Роса бемаза уруғ. Ҳеч ким уни шу пайтгача дори сифатида ишлатмаган. Синаб кўришмаганми? Бунақа бўлиши мумкин эмас. «Китоб жудаям эски. Олдин ўтган табиблар жуда кўп нарсалар ҳақида ёзишган. Албатта, бири иккинчисини тўлдириб борган. Бундай олиб қараганда, улар қизиқмаган бирорга ҳам ўт-ўлан, дов-дарахт қолмаган. Бироқ уларни ўрганганинг сайин янги-янги бошқотирмаларга дуч келаверасан. Хўш, бастоннинг шираси ва тарвузталоқ уруғининг бир-бири билан боғланиши қандай натижа беради? Умуман, натижа берадими у? Шаҳрибахор мойига бастоннинг ширасини аралаштирганимда қандайдир ўзгариш сездим. Аммо тарвузталоқ уруғи... Дарвоқе, эски китобда бастоннинг тарвузталоқ билан «қариндошчилиги» борлиги ҳақида ёзилган. Демак, яқинлик риштаси бошқа бир нимани пайдо қилиши мумкин. Лекин қизиқ томони шуки, уларнинг бири, гарчи бебарака бўлса-да, мева тугади. Иккинчисида бу нарса йўқ. Аммо уларнинг уруғ-аймоғи туташ...»

У йўл бўйи мана шундай ўйлар гирдобида кетди. Айни чоғда нимадандир кўнгли ғаш. Қишлоққа бориш истаги пайдо бўлган. «Кимдир касалга чалиниб, мени кутиб ётибдими? Кутаётган бўлса, ҳозирнинг ўзидаёқ етиб боришим керак. Ахир мен Беназир отага ваъда берганман. Аммо айни чоғда дори тайёрлаш истаги ҳам ниҳоятда юқори. Нега бир жойдан иккинчисига кўз очиб юмгунча етиб боролмайман? Нега? Ахир инсоннинг душмани бўлмиш шайтон (баъзида иблис Тангрининг душмани дейиша-

ди. Йўқ, шайтон Тангрига душманлик қилолмайди. Қурби етмайди. У истаса, тамом, шу заҳоти шайтон йўқлик қаърига равона бўлади. Бироқ у жазо олиши шарт!) кўз очиб юмгунча дунёнинг у бошидан бу бошига етади-ку. Керак бўлса, бир неча жойда бўла олади. Мен Буюк Руҳ дўстиман. Унинг қулиман. Шундай экан, бемалол боришим мумкин эмасми?» дея ўйлади табиб.

У тиз чўқди. Қибла томон юзланди ва дил қўшигини куйлай бошлади. Оний лаҳзада сеҳрланиб, шу кўйи ўтириб қолди. Сўнг кафтини очди. Кўнглида борини тўкиб сочди. Кўзи юмуқ, ўй-хаёли фақатгина ниятида эди. Бутун вужуди билан жуда қаттиқ истарди у.

Кўзини очди. Мўъжиза. Мўъжиза. У қишлоқнинг яқинида эди. Кошиф йиғлаб, сажда қилди. Сўнг ўрнидан турди.

* * *

Норбой бесаранжом эди. У ҳозиргина Толмас отанинг уйдан келган ва ўзини кўярга жой тополмаётганди. Бир сакрагиси, бир бақиргиси, бир югургиси ва яна бошини тиззалари орасига тиқиб ўтиргиси келади. Яна биладикки, буларнинг бирортаси ҳам юрак безовталигини тўхтатолмайди. «Нима бўляпти? — дейди ўзига ўзи. — Ҳамма нарса жойида эди. Бутун қишлоқ бир оиладай яшарди. Биров бировга қаттиқ гапирмас, ҳамманинг ори, ғурури қаттиқ ҳурмат қилинарди. Бирдан ҳаммаси ўзгариб кетди. Беназир ота ўлди. Тупроғи совимай, бунақа ишлар бошланди... Йўқ, барига Насим сабабчи. Шу пайтгача у уйқудаги иблис эди. Беназир ота вафот этиши билан уйғониб кетди. Энди типирчилаяпти. Мақсади, нима қилиб бўлмасин, оқсоқолликка эришиш... Шайтон ўзидан зўр бўлмаса, қочмайди. Зўр — Кошиф. Кошиф керак. Эҳ, қаерларда юрибсан, болам?!»

Норбой тоғ томонга юзланди ва табибнинг келаётганига кўзи тушиб, Хизрни кўргандай бўлди. Қувончдан кўзлари каттариб кетди. Унинг истиқболлиги югурди. Етмаёқ бақирди:

— Болам! Жоним болам!

У ожизона бақирди. Шундай бўлди илк маротаба. Тоғликлар бақирмайди. Ожизлигини билдирмайди. Бироқ у билдириб қўйди. Қишлоқда ҳурмати баланд, серсавлат Норбой ожизлигини билдирди. Атай билдиргиси келди. Кўлини чопса ҳам, кўксига ханжар санчишса ҳам бошини эгмайди. «Кўлингдан келадигани шуми, ол бошимни!» дейди. Бироқ Кошифни кўрди-ю, кўнгли алланечук бўлиб кетди. Илгари Беназир ота қошида ана шундай ожизланиб қоларди. Энди ўз уйида, ҳа, худди шундай, ўз уйида катта қилган Кошифни кўриб қолса, ўпкаси тўлиб кетади. Худди ота Кошиф-у, Норбой унинг фарзандидек.

Кошиф кучоғини очди. Улар кўп йиллар бир-бирларини кўрмагандай кўришишди.

— Кўнглимдаги ишни қилдинг, болам! — деди Норбой кўзидан дув-дув ёш оқизиб. — Келишингни интиқлик билан кутаётгандим!

— Тинчликми, ота, нима бўлди? — сўради бир зум шодлигини унутган Кошиф.

— Толмас отани тез бориб кўрмасанг бўлмайди. Йиқилиб қолди. Нима қилишни билмаяпмиз. Рангида ранг йўқ. Жудаям нимжонлашиб қолди, — дея ўғлининг бағридан чиқиб, кўз ёшини артди Норбой.

— Юринг унда, ота, тезроқ борайлик.

Норбой олдинга ўтиб олди. Ҳар доимгидан илдамроқ, шахдамроқ юрди. Ора-орада чор-атрофга кўз қирини ташлаб қўйди. «Мана, Кошиф келди, энди ҳаммасини ўрнига қўяди. Қани, кимнинг нима гапи бор, айтсин!» дея кўнглидан ўтказди.

Толмас отанинг кампири, болалари, набиралари Кошифни кўришлари билан йиғлаб юборишди. Кампир узундан-узоқ дуо ўқиди. Табиб уларга эътибор бермай, тўғри Толмас отанинг ёнига бориб ўтирди-да, пешонасига кафтини қўйди. Кейин билак томирини ушлаб, юрак уришини текширди. Кўз қорачиқлари, тирноқ ости ўзгаришларига эътибор берди ва дарров дори тайёрлашга тушди.

Толмас ота терлади. Шу пайтгача ҳолсиз, киприкларини-да кўтаришга мадори йўқ эди. Дори ичаётганида ҳам оғзини зўрға очди. Шунда ҳам Кошифнинг овозини эшитганидан руҳланиб, кейин очди.

— Аслида, бундай бўлди... — дея Норбой энди гап бошлаганди, Кошиф кўрсаткич бармоғини лабига қўйиб, бошини қимирлатди-да, падарини сўзлашдан тўхтатди.

— Биз дуодамиз, ота, — дея жилмайди Кошиф, — Толмас ота, соғайиб кетасиз. Ҳали сиз билан кўп суҳбат қурамыз.

Толмас ота секин кўзини очди. Унинг ҳам лабида табассум зоҳир бўлди. Бир муддат ўтар-ўтмас қария тилга кирди:

— Болам, ҳар доим энг керакли пайтда пайдо бўласан. Сени Яратганнинг ўзи қўлласин. Сен қишлоқ учун топилмасан. Илоҳим, кунинг кўп бўлсин. Энди гузарга бор. Сен кераксан у ерга. Бир-иккитада кўникма пайдо бўлиши қийинроқ кечяпти. Билмадим, ақлим етмаяпти, бундан қандай наф топишди? Қорнинг тўймаса, устинг бутун бўлиб қолмаса. Хуллас, бор, эртароқ бор.

Кампир қайта-қайта дуо қилди. Тенгқур, бир оз каттароқ ўғиллар Кошифни бағирларига босишди. Ўргатилган экан, кичкина набиралар ҳам раҳмат айтишди. Шундан кейин Кошиф Толмас отанинг

уйидан чиқиб, гузар томон йўналди. Унга отаси ҳамроҳ эди.

Насим нутқининг авж палласида Кошифни кўрди. У баландда эди. Шу боис бошқалардан олдин кўрди. Ичида бир нима чирт этиб узилгандай бўлди. «Кўпчилик мен томонга ўтиб бўлди. Этиб келиши билан эски одатимизни ҳамқишлоқларга эслатаман. Осиб ўлдириш. Бир пайтлар шундай қонун бўлган. Кимки одамларни бир-бирларидан ажратишга уринса, душманлик уруғини сочса, осиб ўлдирилади. Кошиф айнан шунга мос тушиб турибди. Агар у бўлмаганида, ҳозир одамлар, ҳатто мен ҳам кимгадир қарши чиқиб турган бўлмасдим», кўнглидан ўтказди у.

* * *

Отлар турган жойга етгунича бировдан садо чиқмади. Кўрқув ичида эди улар. «Ёмон қилди. Сеҳргар экан. Ўзи бу ерларга қарғиш текканга ўхшайди. Яшашга шароит зўр. Лекин ҳеч ким яшамайди. Яшашни истамайди. Чунки сеҳргарлардан кўрқишади», деган хаёлга боришди. Отларни боғланган жойидан тополмаганларидан кейин:

— Тўғри айтибди, — деди Неъмат ва белини уқалаганча ерга ўтирди.

— Башоратчи экан. Буларнинг қўлидан ҳар бало келади. Билган. Келишимизни билган. Фолида кўринган бўлсак керак, — дея Эштурди ҳам унинг ёнига ўтирди.

Равшан ҳеч нима демади. Чўзилиб ётиб олди. Кўзини қуёш нури қамаштирди.

— Равшан, бу ёғи энди неча пулдан тушди? Қарзинг бор эди, тўлайман, дегандинг. Лекин тўлолмадинг. Бизни расво жойга олиб келдинг, — деди унга юзланган Неъмат.

— Расво жой... Кўришинг билан қийқириб юбординг-у, энди расво бўлиб қолдимми? Қарзимни тўла-

дим. Мен сизларга илонбош ўсаётган жойни кўрсатдим. Бошдаям шундай дегандим. Кўрсатаман, дегандим. Лекин ўзларинг эпллмадинглар. Бунинг учун мен айбдор эмасман.

— Нима?! — деди ўрнидан туриб кетган Эштурди. — Айбдормассан?! Ў, бола! Бу ёққа келгунимизча тишимни тишимга босиб, гапларингга чидадим. Энди бунақаси кетмайди. Агар тўламасанг, уруғаймоғинг билан бирга қуритиб юбораман!

— Отлар. Отлар ҳам кўшилди. Акангга тегишли булбулнинг инидай бўлган ҳовлини сотсанг, эскию янги қарзларингни қоплашга етадимми?

Шундай дея Неъмат ҳиринглаб кулди ва чўнтагидаги тутатқини кўлига олди. Унга бир муддат термилиб ўтирди. Сўнг лабига қистирди.

— Чекма, — деди унга Равшан, — дабдаланг чиқади.

— Кўрамиз.

Неъматнинг ичига ҳали тутун кирмаган, ҳали ютишга улгурмаган эди. Кўзлари бирдан олайиб кетди. Ўрнидан сапчиб турди-да, икки-уч қадам ташлагач, яна энгашди. Кетма-кет ўқчиди. Ичидан ҳали ҳазм бўлиб улгурмаган ям-яшил барглар, илдиз чиқди. Бир-икки дақиқа қизариб-бўзариб, ошқозонидаги бор нарсаларни ҳам ерга ташлагач, бошини кўтарди.

— Ўлай агар, ўлиб қолай дедим. Гапинг рост экан, Равшан. Сени энди тушундим. Бу одамсифат махлуқ нима ичирди ўзи бизга?

— Билганимда айтардим. Лекин миямга зўр фикр келиб қолди, — деди Равшан ётган жойида ердан битта майсани узиб олиб тишларкан.

— Яна нима бало? — дея судралганча жойига қайтиб келиб ўтирди Неъмат.

— Менга қара, қанчадан-қанча нашавандларни биламиз, тўғримми? Уларнинг кўпчилиги ўзига тўқ

оиланинг фарзандлари. Агар уларнинг оталари ёнига бориб: «Биз болангизни бу дарддан қутқарамиз. Нашавандлик у ёқда турсин, ҳатто чеколмай ҳам қолади», десак, бизга бир дунё пул беришади. Бу зўр бизнес. Бу ишдан катта даромад топамиз. Керак бўлса, чет элгаям сотамиз. Ҳеч ким қаршилиқ қилмайди. Ҳамма жон-жон, дейди.

— Уларниям бу ёққа олиб келишимизни хоҳлайсанми? — деди Эштурди афтини буриштириб.

— Нега олиб келарканмиз? Бу ёқдан у ёққа оборамиз. Табибнинг ёнига борамиз. Раҳмат айтамиз. Кейин «Шундай-шундай. Бизга ўхшаганлар кўп. Ёрдам қилмасанг бўлмайди», деймиз. Ундан кейин дори сўраймиз. Бизга ичирган дорисидан. Агар яхши одам бўлса, омадимиз. Бўлмаса, бизни итдай ўлдириб юборади.

— Яшавор! — дея Равшаннинг бошига юмшоққина уриб қўйди Неъмат. — Калланг бир хил пайтлари олимларникидан ҳам яхши ишлайди.

— Агар яна бир марта шунақа қилиб урадиган бўлсанг, ўзингдан кўр! — деди жаҳли чиққан Равшан.

— Войбў, нозиклашиб кетибсанми? Мен ақллигинг учун шундай қилдим. Лекин энди уни қаердан топамиз? Биринчи марта бахтимизга унинг ўзи шу ёқда экан. Яна борсак, йўқ бўлса, унда нима қиламиз?

— Кутамиз. Емиш бор. Ўт-ўлан. Илдиз. Ўлиб қолмаймиз. Мана шу пайтгача шуларни еб келяпсизлар. Юришларинг олдингидан яхши.

— Ойлаб келмаса-чи?

— Кутаверамиз. Барибир, бир кунмас бир кун келади. Ҳеч нарса йўқотмаймиз. Агар келавермаса, анавиндан кўтарганимизча олиб кетамиз. Бўлмаса, келгунича тегинмаймиз.

— Энди олиб кетолмаймиз, — деди Эштурди но-

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/uz/asar/2369> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/2369> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную
версию можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/2369>